

Sayı : 64272063-610 – 424

07 Ocak 2013

Konu :Yazılı Soru Önergesi (7-14645)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: TBMM Başkanlığının 03.01.2013 tarih ve A.01.0.KKB.0.10.00.00-101014 sayılı yazısı.

İzmir Milletvekili Sayın Ahmet Kenan TANRIKULU'nun tarafıma tevcih ettiği 7/14645 esas nolu yazılı soru önergesi, T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereği Türkiye Atom Enerjisi Kurumu ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'ndan alınan yazılı bilgiler doğrultusunda aşağıda cevaplandırılmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Taner YILDIZ
Bakan

EK :
Önerge Cevabı (5 Sayfa)

İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN AHMET KENAN TANRIKULU'NUN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/14645)

Sorular 1, 7:

Uzun yıllardan bu yana; İzmir Gaziemir'de tarihi bir kurşun döküm fabrikasına ait atıklar, geniş bir alanda radyoaktif tehlike saçmaya ve yörede yaşayan vatandaşlarımızın sağlığını ciddi anlamda tehdit etmeye devam etmektedir. Bu konunun biran önce açıklığa kavuşması, yörede yaşayan vatandaşlarımızın biran önce bilgilendirilmesi ve sağlık taramasından geçmesi gerekmektedir, konu ile ilgili çalışmaların çok yavaş ilerlemesi beraberindeki mevcut koordinasyonsuzluk vatandaşlarımızın yaşam kalitelerini önemsememekle eşdeğerdir.

Bu bağlamda;

- İzmir Gaziemir'de yıllar önce faaliyet gösterip, daha sonra kapanmasının ardından geride bıraktığı kimyasal ve radyoaktif atıklar hakkında 2007 yılından bu yana hangi işlemler yapılmıştır?
- Konu hakkında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı başta olmak üzere diğer ilgili kurumlara ilk kez hangi tarihte uyarı, bilgilendirme vb. çalışmalar yapılmış, sonucu ne olmuştur?

Cevaplar 1, 7:

Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK) tarafından radyoaktivite bulaşmış cüruf atıkları ile ilgili olarak yapılan işlem ve incelemelerin ayrıntıları, TAEK'in resmi internet adresinde (www.taek.gov.tr) kamuoyunun bilgisine sunulmuş olan Basın Açıklamasında (No: 04/2012) yer almaktadır.

Soru 2:

2007 yılında bu atıkların nasıl bertaraf edileceği konusunda Türkiye Atom Enerjisi Kurumu tarafından işletmeye hangi öneri ve talimatlar verilmiş olup, firma bunların hangilerini yerine getirmiştir?

Cevap 2:

8 Eylül 2008 tarihinde Türkiye Atom Enerjisi Kurumu tarafından Aslan Avcı Döküm Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye gönderilen resmi yazı ile;

- Fabrika kapı girişine (TIR/Kamyon), radyasyon seviyesini sürekli olarak ölçebilen, yanlış alarm verme oranı düşük, hassas bir "Sabit Radyasyon Ölçüm Sistemi"nin kurulması,
- Fabrikaya hammadde olarak giren hurda kurşun, hurda akü vb. malzemeler ile mamul/yarı mamul, cüruf vb malzemelerin sabit radyasyon ölçüm sisteminden geçirilmesi ve yapılan her ölçümün kayıt altına alınması,
- Sabit radyasyon ölçüm sisteminden geçerken radyasyon alarmı vermeyen fakat şüpheli bulunan malzemelerin, taşınabilir el detektörleri ile radyasyon ölçümlerinin yapılması ve kesinlikle üretim prosesine alınmaması,
- Radyasyon ölçümünü yapacak personelin radyasyon ölçümü ve radyasyondan korunma konusunda TAEK'den eğitim almasının sağlanması,
- Sabit radyasyon ölçüm sisteminden radyasyon alarmı alındığı takdirde; aracın, boyutları 10mx10mx10m ebatlarından az olmayan, etrafı tel örgülerle çevrilmiş, üzerinde radyasyon uyarı işaret ve levhaları bulunan ve giriş-çıkışı kilitli bir kapı ile sınırlandırılmış "Karantina Sahası"na çekilmesinin sağlanması, yükün boşaltılması ve taşınabilir detektör ile radyasyonlu malzemenin ayıklanması,
- Sabit radyasyon ölçüm sisteminden radyasyon alarmı alındığı takdirde durumun derhal TAEK'e bildirilmesi,
- Tespit edilen radyasyonlu malzemelerin geçici olarak depolanması için boyutları 2mx2mx3m ebatlarından küçük olmayan, karantina sahası içinde ve toprak zemine gömülü

**İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN AHMET KENAN TANRIKULU'NUN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/14645)**

olarak yerleşik, beton et kalınlığı 20 cm den az olmayan ve kolayca açılıp kapanamayacak beton bir kapağı olan "Geçici Depolama Yeri"nin oluşturulması,

viii. Fabrikaya hammadde olarak giren hurda kurşun malzemelerin ve hurda akü malzemelerin kayıtlarının, gerektiğinde ibraz edilmek üzere düzenli olarak tutulması,

ix. Fabrika kapalı istif sahasının hiçbir şekilde kullanıma açılmaması, saha üzerinde kazı, hafriyat ve çevre düzenlemesi gibi hiçbir işlem yapılmaması, personel ve insan geçişini engelleyecek kısıtlayıcı önlemlerin alınması,

x. Sabit radyasyon ölçüm sistemi çalışır duruma geçirilinceye kadar fabrikaya hammadde olarak giren hurda kurşun, hurda akü vb malzemeler ile mamul/yarı mamul, cüraf vb. malzemelerin taşınabilir radyasyon ölçüm cihazı ile kontrollerinin yapılarak her ölçümün kayıt altına alınması, gerektiği bildirilmiştir.

22-24 Ekim 2008 tarihleri arasında yapılan yerinde incelemeler ile Aslan Avcı Döküm Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin söz konusu hususları yerine getirdiği tespit edilmiştir. Durum ile ilgili olarak Çevre ve Orman Bakanlığı ile İzmir Valiliği bilgilendirilmiştir.

12 Kasım 2010 tarihinde İzmir Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Aslan Avcı Döküm Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye, firma taşınmazları üzerindeki tasarrufunu önlemek amacıyla yazı göndermiş ve işletmeye uygulanan idari para cezasına esas olan alanda yapılacak olan rehabilitasyon için Çevre ve Orman Bakanlığına termin planı sunulması ve İzmir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü'ne bilgi verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

24 Ağustos 2012 tarihinde Aslan Avcı Döküm Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından, Ekim 2010 tarihinde üretimin ve ticari faaliyetlerinin durdurulduğundan bahisle fabrika arazisinin başka şekilde değerlendirilmek istendiği belirtilerek, söz konusu arazide önceden tespit edilen radyoaktif malzemelerin bertarafında izlenecek yöntem ve maliyetler konusunda TAEK'den bilgi talep edilmiştir. 20 Eylül 2012 tarihli yazımızla Aslan Avcı Döküm Sanayi ve Ticaret A.Ş. yetkililerine tesis bünyesinde bulunan söz konusu radyoaktif malzemelerin bertarafına ilişkin çalışmaların, konunun mali analizi ile mevcut mevzuat hükümleri çerçevesindeki mülahazalar da göz önüne alınarak kendileri tarafından yapılması/yaptırılması ve TAEK'e onay/izin için başvurulması gerektiği bildirilmiştir.

Soru 3:

Radyoaktif ve kimyasal kirlilik konusunda Bakanlığınızın diğer yaptırım müeyyideleri nelerdir? Bunlardan hangisi 2007 yılından bu yana adı geçen firmaya uygulanmış, sonuçları ne olmuştur?

Cevap 3:

Söz konusu tesis nükleer tesis veya radyasyon tesisi olmadığı gibi bünyesinde de radyoaktif kaynak kullanılarak faaliyette bulunmamaktadır. Dolayısıyla, Aslan Avcı Döküm Sanayi ve Ticaret A.Ş. faaliyetleri açısından 2690 sayılı TAEK Kanunu çerçevesinde TAEK'in lisansına, denetimine ve yaptırımlarına tabi değildir. İlaveten firmanın üretim faaliyetlerinde kullandığı hammaddeler ile üretmiş olduğu mamul maddeler nükleer veya radyoaktif maddeler olmayıp bu tür malzemelerin ithali, ihracı ve ticareti ile ilgili hususlar TAEK'in görev ve yetkisi çerçevesinde değildir. 2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanunu çerçevesinde TAEK'in söz konusu firmaya ilişkin müeyyidesi bulunmamaktadır.

Aslan Avcı Döküm San. Tic. A.Ş. firması faaliyeti işlemek üzere aldığı atıkların potalarda ergitilmesi ve bir takım kimyasal işlemlere tabi tutularak rafine kurşun eldesinden oluşmakta

**İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN AHMET KENAN TANRIKULU'NUN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/14645)**

olup kurşun hammaddesi, tesisin asıl faaliyet konusu olan atık akümülatörün yanı sıra hurda metal olarak tabir edilen kurşun atıklarından da elde edilmektedir. Bu işlem sürecinde oluşan atıklardan biri kurşun cürufu atığı olup Çevre Kanunu ve bu kanun uyarınca yayımlanan yönetmelikler gereğince "tehlikeli atık" niteliğinde bir atıktır. Atığı hammadde olarak kullanan işletmeler mevzuat gereği lisansa tabi olduğundan "atık akümülatörden kurşun geri kazanımı" faaliyeti için Aslan Avcı Döküm San. ve Tic. A.Ş. firmasına 16.03.2007 tarihinde 3 (üç) yıl geçerli olmak üzere mülga Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından işletme lisansı verilmiştir.

2007 yılında İzmir Valiliğine yapılan "fabrika sahasına atık gömüldüğü" yönündeki şikayet doğrultusunda yerinde inceleme yapılabilmesi için 01/05/2007 tarihli Valilik Oluru ile mülga İl Çevre ve Orman Müdürlüğü ve İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı temsilcileriyle komisyon oluşturulmuş; eş zamanlı olarak da arama izni çıkartılmış, sahada yapılan yerinde inceleme esnasında iş makineleri ile kazı yapılmış ve şikayet dilekçesinde yer alan cüruf atıklarının fabrika sahasında gömülü olduğunun tespiti yapılmıştır. Alınan numunelerde yapılan analizler sonucunda da cüruf atıklarının "tehlikeli atık" olduğu belirlenmiştir.

Tehlikeli atıklarının, Kanun ve Yönetmelikler kapsamında yayımlanan usul ve esaslara aykırı olarak bertaraf etmesi nedeniyle Aslan Avcı Döküm San. ve Tic. A.Ş.'ne 321.000 Türk Lirası idari para cezası uygulanmış, Türk Ceza Kanunu'nun 181 nci maddesi gereğince de İzmir Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur. İzmir 3. Ağır Ceza Mahkemesinde açılan dava sonucu verilen karar, sanık tarafından temyiz edilmiş olup henüz sonuçlanmamıştır.

Tesis, Ekim 2010 itibariyle fiili üretimini durdurmuş olmasına rağmen lisans belgesi Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik kapsamında iptal edilmiştir.

Soru 5:

Türkiye Atom Enerjisi Kurumu; İzmir Gaziemir'de devam edegelen ve son günlerde basımmıza da yansıyan radyoaktif kirlilik hakkında en son hangi işlemleri, hangi tarihte yapmış ve sonuçlan ne olmuştur?

Cevap 5:

Basın açıklamalarımızda detaylı olarak verilen çalışmalara ilaveten en son olarak 25-29 Aralık 2012 tarihleri arasında TAEK personelinden oluşan bir ekip söz konusu arazide bulunan radyoaktivite bulaşmış cüruf atığın üzerinin toprakla kapatılması faaliyetlerine nezaret ve rehberlik etmişlerdir. Bu çalışma neticesinde fabrika sahasının tamamında radyasyon ölçüm sonuçları doğal seviyelerdedir.

Ayrıca, konu ile ilgili kurum ve kuruluşlar ile beraber toprak altında gömülü cüruf miktarının belirlenebilmesi amacıyla sahada jeofizik etütlerin yaptırılması ve gözlem kuyularının açtırılması çalışmaları planlanmıştır.

Soru 6:

Türkiye Atom Enerjisi Kurumu'nun; konu hakkında en son tespit ettiği radyoaktif kirlilik ve diğer çevreye zarar veren değerler nelerdir? Burada tespit edilen radyoaktif ve kimyasallar nelerdir?

İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN AHMET KENAN TANRIKULU'NUN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/14645)

Cevap 6:

Söz konusu atıkların sahibi Aslan Avcı Döküm Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin Emrez Mah. Akçay Cad. No:8 Gaziemir, İzmir adresindeki tesisinde TAEK tarafından çeşitli tarihlerde yerinde ölçüm, inceleme ve değerlendirmeler yapılmış, tesis sahasında bulunan atık cürufta yer yer ve homojen olmayan radyoaktif bulaşmaya rastlanmıştır. Yapılan analizlerde tespit edilen radyoaktif maddeler Europium-152 (Eu-152) ve az miktarda Eu-154 izotoplarıdır.

4 Aralık 2012 tarihi itibarıyla sahada yapılan ölçüm ve incelemeler sonucunda radyasyon seviyesinin;

- Fabrika yerleşkesi dışında kalan alanlarda doğal düzeylerde (15 µR/saat) olduğu,
- Fabrika atıklarının bulunduğu yaklaşık 500 metrekarelik açık alanda (demir esaslı cüruf üzerinde) ise homojen bir dağılım göstermediği, doğal radyasyon seviyesi de dahil olmak üzere, 15 - 200 µR/saat değerleri arasında değiştiği,
- Daha önceki yıllarda çeşitli derinliklere kadar yapılan kazılarda ve açılan kuyularda yapılan ölçümler sonucunda homojen olmamakla birlikte radyoaktif bulaşma olduğu tespit edilen, atıkların gömüldüğü ve üzeri toprakla örtülmüş sahada toprak yüzeyinde doğal seviyelerde olduğu tespit edilmiştir.

Soru 8:

Bakanlık olarak; Sağlık Bakanlığı ile temasa geçerek çevredeki vatandaşlarımızı sağlık taramasından geçirilmesini düşünüyor musunuz?

Cevap 8:

Aslan Avcı Döküm Sanayi ve Ticaret A.Ş. sahasında TAEK tarafından müteaddit defalar yapılan inceleme ve ölçümler dikkate alındığında, saha dışında ve çevrede yaşayan halk için radyolojik açıdan bir tehlike olmadığı tespit edilmiştir. İlaveten, konu ile ilgili son zamanlarda kamuoyunda oluşan hassasiyet dikkate alınarak, 11 Aralık 2012 tarihinde adı geçen fabrika sahasının girişine çevresel radyasyon izleme sisteminin parçası olarak bir radyasyon ölçüm istasyonu kurulmuş olup ölçüm sonuçları TAEK internet sitesinden kamuoyunun bilgisine sunulmaktadır. Ölçüm sonuçlarının, 4'ü İzmir'de olmak üzere Türkiye sathında konuşlu 148 istasyonda ölçülen radyasyon değerleri ile karşılaştırıldığında, hem Türkiye hem de İzmir ortalamalarının altında olduğu görülmektedir. İlaveten, Aslan Avcı Döküm Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından bildirilen, radyoaktivite bulaşmış olma ihtimali olan ortamlarda çalışmış görevlilerden kan numuneleri alınarak kromozom aberasyon testleri yapılmış olup radyasyona dayalı bir sağlık etkisi tespit edilmemiştir.

Soru 9:

Bu işletmeye ait atıkların yöreden temizlenmesi ve alanın sağlıklı hale getirilmesi için hangi çalışmaları gerçekleştireceksiniz?

Cevap 9:

TAEK tarafından yapılan ölçümler sonucunda arazideki cüruf malzemelerin tamamında radyoaktivite bulaşması söz konusu olmadığı tespit edilmiş olup, Aslan Avcı Döküm Sanayi ve Ticaret A.Ş. sahasında toprağa gömülü olan ve radyoaktivite bulaşmış cüruf malzeme miktarı ilgili kurum ve kuruluşlarca sahada gerçekleştirilecek detaylı etütler neticesinde belirlenebilecektir. Bu kapsamda, öncelikle söz konusu sahada radyolojik açıdan güvenliğin sağlanması için İzmir Valiliği koordinasyonunda firma tarafından;

**İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN AHMET KENAN TANRIKULU'NUN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/14645)**

- Firma sahasında bulunan mevcut tel örgüler sahanın tamamını kapsayacak şekilde izinsiz girişe engel olacak yükseklikte ve özellikle güçlendirilmiş ve diğer fiziksel korunma gereklilikleri (güvenlik personeli, girilmemesine dair uyarı işaretleri, vb.) temin edilmiş.
- Firma sahası içerisinde radyasyon seviyesi yüksek olduğu tespit edilen alanların radyasyon düzeyinin doğal seviyelere getirilebilmesi için toprakla kapatılması sağlanmıştır.

Ayrıca, TAEK tarafından İzmir Valiliğine bildirilen 20 Aralık 2012 tarihli ve B.15.1.TAE.0.10.0.06-952-19123 sayılı yazıda "Aslan Avcı Döküm Sanayi ve Ticaret A.Ş. sahası içerisinde radyolojik durumun izlenebilmesi amacıyla, yeraltı su seviyesinin tespitine yönelik jeofizik etüt yaptırılması, belirli aralıklarla su ve toprak kirliliğinin takibinin yapılmasına yönelik gözlem kuyularının açılması, bu kuyulardan alınacak toprak ve su örneklerinin radyoaktivite analizlerinin yaptırılması ve sonuçların TAEK'e gönderilmesi gerektiği" bildirilmiştir. Sonuçlar tarafımıza ulaştığında detaylı değerlendirmeler yapılacaktır.

Öte yandan, TAEK tarafından İzmir Valiliğine 7 Aralık 2012 tarihli ve B.15.1.TAE.0.10.0.06-952-16685 sayılı yazıda "söz konusu fabrika sahasının bu amaçla kullanılması uygun görülüyor ise, konunun mali ve idari mülahazaları da göz önüne alınarak başka bir sahanın kullanılması hususunun değerlendirilebileceği, bu amaçla başka bir yerde bir yüzey bertaraf tesisinin kurulmasına yönelik fizibilite çalışmasının yaptırılması ve çalışma sonucunda böyle bir tesisin kurulması için mutlaka TAEK'in bilgisi dahilinde işleme başlanılmasının önem arz ettiği, zira böyle bir yüzey bertaraf tesisinin kurulması ve işletilmesinin TAEK'in lisansına tabi olduğu" bildirilmiştir.